

บทที่ 7 ประเทศอินโดนีเซีย

1. ความทั่วไป

อินโดนีเซีย เป็นประเทศที่ประกอบไปด้วย เกาะใหญ่น้อย เช่นเดียวกับฟิลิปปินส์ มีเกาะใหญ่ๆ 5 เกาะ และมีเกาะเล็กๆ รวมกันถึง 13,677 เกาะ เป็นเกาะที่มีผู้คนอยู่อาศัยประมาณ 6,000 เกาะ อินโดนีเซียอยู่ระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย และเป็นสะพานเชื่อมระหว่างทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย^{1/} มีภูมิอากาศร้อนชื้น

เกาะใหญ่ทั้ง 5 เกาะ คือ สุมาตรา กาลิมันตัน (บอร์เนียว) ชวา สุลาเวสี (เซเลเบส) และอิเรียน ชยา (นิวกินีตะวันตก) เกาะที่มีประชากรหนาแน่นที่สุดคือ เกาะชวา ซึ่งเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรต่างๆ มาแต่โบราณ เกาะกาลิมันตันเป็นเกาะที่มีพื้นที่มากที่สุด

อินโดนีเซียได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมฮินดู วัฒนธรรมอิสลาม เข้ามาปนกับ วัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเอง วัฒนธรรมดั้งเดิมคือ การนับถือภูติผีและสิ่งลึกลับ เหนือธรรมชาติ^{2/} ขณะเดียวกันก็มีการวางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับระเบียบในสังคมอย่างเรียบร้อย การเข้ามาแผ่ อิทธิพลของศาสนาฮินดูมีมานานนับแต่ศตวรรษที่ 1 โดยการอพยพเข้ามาของชาวอินเดียใน ดินแดนของอินโดนีเซีย และการขยายตัวของลัทธิฮินดูค่อยๆ แผ่ไปยังคนชั้นสูง และขยายไป ทั่วประเทศ เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างสงบและกินเวลาถึง 14 ศตวรรษ^{3/} บริเวณที่ศาสนา ฮินดูมีอิทธิพลมากคือ บาหลี นอกจากศาสนาฮินดูแล้ว ศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธได้แผ่เข้า ยังดินแดนแถบนี้เช่นกัน โดยมีชวาเป็นศูนย์กลางของศาสนาพุทธ ส่วนศาสนาอิสลามมีการ เผยแพร่โดยพ่อค้าจากเปอร์เซียและอารเบียตั้งแต่ศตวรรษที่ 12 และ 13^{4/} และกลายเป็น ศาสนาสำคัญของอินโดนีเซียไปในที่สุด ในสมัยโบราณการปกครองของอินโดนีเซียยังแยกกัน

เป็นรัฐอิสระหลายรัฐ ต่างก็มีประมุขของตนเอง จึงปรากฏว่ามีความขัดแย้งระหว่างกันเสมอ

อินโดนีเซีย เป็นประเทศหนึ่งที่ตกเป็นอาณานิคมของตะวันตก เช่นเดียวกับ สเปนและอเมริกา มีอิทธิพลเหนือฟิลิปปินส์ อังกฤษมีอิทธิพลเหนือมลายูและพม่า ฮอลันดาก็มีอิทธิพลเหนืออินโดนีเซียอย่างมหาศาลเช่นกัน อาจกล่าวได้ว่าแท้จริงนั้นชาวยุโรปหลายชาติเคยมีอิทธิพลในหมู่เกาะต่างๆ ของอินโดนีเซียตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 เพื่อผูกขาดการค้าเครื่องเทศ แต่ทว่าฮอลันดาประสบความสำเร็จในการขจัดอำนาจของชาติอื่นออกไป

2. การเริ่มจักรวรรดินิยมของฮอลันดา (เนเธอร์แลนด์)

ฮอลันดาเข้ามาติดต่อกับค้าขายกับ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปลายศตวรรษที่ 16 โดยทำการค้าขายตามเมืองท่าต่างๆ ของหมู่เกาะอินเดียตะวันออก ในค.ศ. 1602 มีการจัดตั้ง "บริษัทอินเดียตะวันออกของดัตช์" (United Dutch East India Company) ขึ้นในประเทศเนเธอร์แลนด์ และบริษัทดังกล่าวนี้มีอิทธิพลด้านการค้าขายในตะวันออกไกลเป็นเวลาเกือบสองร้อยปี

หลังจากการจัดตั้งบริษัทอินเดียตะวันออกของดัตช์ได้สามปี นโยบายการแสวงหาอาณานิคมในหมู่เกาะอินเดียตะวันออกก็ได้เริ่มขึ้น ต่อมาบริษัทอินเดียตะวันออกของดัตช์ได้เข้าควบคุมการส่งเครื่องเทศและกาแฟ เป็นสินค้าออก เข้ามีอิทธิพลในการปกครองตลอดจนเก็บเกี่ยวเอาพืชผลทางการเกษตรไปจากอินโดนีเซียโดยปราศจากความเมตตา การบีบบังคับทางการค้าและการเพาะปลูกของดัตช์ยังผลให้การค้าระหว่างประเทศของอินโดนีเซียกับประเทศอื่นๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และจีนชะงักไป อินโดนีเซียอ้างว่า "เนื่องจากนโยบายที่ปราศจากเมตตาของชาวดัตช์ ซึ่งได้ทำให้อินโดนีเซียต้องกลายเป็นเพียงประเทศ

ห้องกลายเป็นเพียงประเทศทางเกษตรกรรมและที่ดินส่วนใหญ่เป็นดินแดนที่ชาวต่างชาติเข้า
แสวงหาผลประโยชน์^{5/}

ก่อนที่ฮอลันดาจะเข้ามาทำการค้าขายเองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น ได้
รับจ้างควบคุมเรือสินค้าของโปรตุเกสและสเปนมาค้าขายในแถบนี้อยู่แล้ว แต่เหตุผลสำคัญ
ที่ทำให้ฮอลันดาหันมาค้าขายด้วยตนเองคือ

1). ด้านการเมือง โดยมีจุดประสงค์จะแข่งขันกับอำนาจของสเปน กล่าวคือ
ในระบอบคริสศตวรรษที่ 16 นั้น ฮอลันดาอยู่ภายใต้การปกครองของสเปน และพระเจ้า
ฟิลิปที่ 2 แห่งสเปนมีนโยบายบีบบังคับฮอลันดาทั้งในด้านศาสนาและการเก็บภาษีอากรอย่าง
รุนแรง ความกดดันดังกล่าวส่งผลให้ฮอลันดาก่อการกบฏขึ้นใน ค.ศ. 1568 โดยเจ้าชาย
วิลเลียม และทำให้ฮอลันดาแยกออกจากสเปนได้ใน ค.ศ. 1648 เมื่อแยกตัวได้สำเร็จ
ฮอลันดาต้องการล้มล้างอิทธิพลของสเปนลง จึงพยายามทำการค้าแข่งกับสเปน นอกจาก
นั้นยังเนื่องจากการที่ดัชชท์ก่อสงครามกับสเปน ทำให้ตลาดการค้าในยุโรปของดัชชท์แคบลง
มีผลผลักดันให้แสวงหาแหล่งตลาดใหม่ๆ

2). ด้านเศรษฐกิจ เนื่องมาจากการที่ฮอลันดาเป็นประเทศที่ร่ำรวยมากใน
ศตวรรษที่ 16 เพราะทำการค้าขายในยุโรปและทำการลงทุนในหลายประเทศ ทั้งยังเป็น
ศูนย์กลางการเงิน ฯลฯ ประกอบกับฮอลันดาเห็นตัวอย่างจากสเปนและโปรตุเกสในการแสวง
หาความมั่งคั่งทางการค้ากับประเทศเอเชียมาแล้ว จึงนำผลกำไรจากการดำเนินกิจการต่างๆ
ทางเศรษฐกิจของตน มาลงทุนการค้าในประเทศแถบเอเชีย ซึ่งรวมทั้งเอเชียตะวันออกเฉียง
ใต้ด้วย เพื่อเพิ่มพูนความมั่งคั่งของตน

3). แรงจูงใจจากนักเดินเรือชาวดัชชท์ นักเดินเรือชาวดัชชท์บางคน เช่น
Yan Huygen Linschoten^{6/} ซึ่งเคยเดินทางมาเอเชียกับกองเรือสินค้าของโปรตุเกส

ได้รวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับการเดินเรือ เส้นทางเดินเรือมาเอเชีย สภาพการณ์ของ
ตะวันออก ฯลฯ เขียนเป็นหนังสือขึ้นและกระตุ้นให้ชาวต่างชาติสนใจ เดินทางมาค้ากับเอเชีย
มากขึ้น และเมื่อมีกองเดินเรือมาถึงเอเชียอาคเนย์ในแถบชวาในศตวรรษที่ 16 นั้น
ปรากฏว่าได้รับการต้อนรับเป็นอย่างดีจากชาวพื้นเมือง และต่างชาติได้ทำการสำรวจ เกาะต่างๆ
และในที่สุดก็พบว่าการค้าขายกับ เอเชียอาคเนย์จะให้ประโยชน์ จึงมีการรวบรวมทุนเดินทาง
เข้ามาค้าขาย

ต่างชาติเข้ามาในอินโดนีเซีย เมื่อศตวรรษที่ 16 นั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อการค้าขาย
ขณะเดียวกันก็ต้องการขจัดอิทธิพลของประเทศตะวันตกอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโปรตุเกส
และสเปนออกไปให้สิ้น ดังนั้น ในระยะแรกๆ ชาติจึงพยายามประนีประนอมกับชาวพื้นเมือง
และให้ความคุ้มครองช่วยเหลือต่างๆ ตลอดจนให้เสรีภาพในการนับถือศาสนา มีผลให้
บรรดารัฐต่างๆ ในอินโดนีเซีย เข้ามาอยู่ภายใต้การคุ้มครองของชาติ อันมีผลให้ชาติที่มี
อิทธิพลผูกขาดการค้า เครื่องเทศแถบหมู่เกาะนี้ จนในที่สุดถึงกับมีการตั้งบริษัทอินเดีย
ตะวันออกตั้งถาวรแล้ว การสู้รบระหว่างชาติกับประเทศตะวันตกอื่นๆ ที่เข้ามาในภูมิภาค
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้คงดำเนินไป จนกระทั่งชาติสามารถขับไล่ชาติอื่นออกไปพ้นจาก
แถบอินโดนีเซียได้ หลังจากนั้นบทบาทการผูกขาดทางการค้าของชาติในอินโดนีเซียก็มีมาก
ขึ้นเรื่อยๆ โดยมีกองเรือขนาดใหญ่เข้ามาตั้งมั่นในดินแดนนี้ เพื่อสนับสนุนบริษัทการค้า
ใน ค.ศ. 1609-1611 ชาติมีฐานมั่นอยู่ในอินโดนีเซียแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเกาะชวา
เมื่อชาติเข้าเริ่มทำการยึดดินแดนของอินโดนีเซียบางส่วนนั้นกลายเป็นสิ่งที่ช่วยให้ชาวพื้น
เมืองลุกขึ้นต่อต้าน

๑. อินโดนีเซียภายใต้การปกครองของฮอลันดา

เมื่อดัตช์เข้าครอบครองดินแดนใดในประเทศอินโดนีเซียได้แล้วก็มิยอมขายบังคับให้ประชาชนปลูกพืชตามที่ตนต้องการ และจะกีดกันการแข่งขันการเพาะปลูกพืชอื่นๆ จากเขตอื่นที่มีได้อยู่ในความปกครองของตน ดินแดนสำคัญที่ดัตช์เข้าทำการปกครองดูแลอย่างใกล้ชิดคือ ซวา ส่วนดินแดนเขตอื่นๆ การปกครองเป็นไปอย่างไม่เข้มงวดนัก พืชที่ดัตช์บังคับให้ชาวพื้นเมืองปลูก เช่น อ้อย คราม และกาแฟ เป็นต้น เนื่องจากเป็นสินค้าที่มีราคาดีมากในตลาดยุโรป ดัตช์จึงได้ผลตอบแทนสูงเพราะซื้อได้ในราคาถูกและนำมาขายในราคาแพง

ในปลายศตวรรษที่ 17 ถึงปลายศตวรรษที่ 18 ดัตช์มีอิทธิพลในอินโดนีเซียมากขึ้น เนื่องจาก การทำสงครามระหว่างรัฐอิสระต่างๆ ในอินโดนีเซียและเจ้าผู้ครองรัฐบางคนได้ขอร้องให้ฮอลันดาเข้าช่วยปราบปรามรัฐที่เป็นศัตรู เมื่อต่างฝ่ายต่างอ่อนกำลังจึงเป็นโอกาสของฮอลันดาที่จะแสวงหาผลประโยชน์จากอินโดนีเซียได้โดยสะดวก อย่างไรก็ตาม อิทธิพลของดัตช์ในรูปของบริษัทอินเดียตะวันออกได้เริ่มเสื่อมลง ทั้งนี้ เพราะสาเหตุภายในของบริษัทเอง นั่นคือการทุจริตของเจ้าหน้าที่บริษัทและบริษัทมีหนี้สินมากมาย ใน ค.ศ. 1799 บริษัทมีหนี้สินถึง 134 ล้านกิลเดอร์ ประกอบกับใบอนุญาตดำเนินการของบริษัทใกล้จะหมดอายุ ดังนั้น รัฐบาลฮอลันดาจึงเข้ามาดำเนินการยึดแผ่นดินและกิจการในความครอบครองของบริษัทไว้^{7/} และต่อมาใน ค.ศ. 1780-1784 เกิดสงครามระหว่างอังกฤษกับดัตช์ ในที่สุดสงครามยุติลงโดยดัตช์เป็นฝ่ายพ่ายแพ้ต้องทำสัญญาจะไม่รบกวนอังกฤษอีกต่อไป นอกจากนั้นใน ค.ศ. 1793 ดัตช์เกิดสงครามกับฝรั่งเศส ดัตช์เป็นฝ่ายปราชัยกษัตริย์หนีไปประทับที่อังกฤษแล้วยกกิจการของดัตช์ในอินโดนีเซียให้อังกฤษครอบครอง แต่ต่อมาอังกฤษก็คืนให้ดัตช์

นับแต่ต้นศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา อินโดนีเซียอยู่ภายใต้การปกครองของ
รัฐบาลฮอลันดาโดยตรง และมีชาวเป็นศูนย์กลางการปกครอง และมีข้าหลวงใหญ่จาก
ฮอลแลนด์ เป็นผู้ปกครองโดยแต่งตั้งให้ชาวพื้นเมืองที่มีอำนาจในท้องถิ่นต่างๆ เป็นข้าราชการ
ของฮอลันดา และทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นนั้นๆ

อย่างไรก็ตาม การปกครองของฮอลันดาในอินโดนีเซียมิได้ราบรื่นนัก ใน
ช่วง ค.ศ. 1843-1850 ฮอลันดาต้องประสบกับความยุ่งยากอย่างมาก เพราะการต่อต้าน
จากชาวพื้นเมืองโดยขบวนการชาตินิยมของอินโดนีเซีย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายที่กดขี่
ชาวพื้นเมืองของฮอลันดาในระยะหลังๆ คือฮอลันดามุ่งแต่จะกอบโกยผลประโยชน์ทาง
เศรษฐกิจเท่านั้น ไม่ว่าจะจะเป็นรูปแบบการบังคับ เพาะปลูกและการเก็บภาษีอากร กล่าว
ได้ว่า ฮอลันดาไม่มีนโยบายที่จะพัฒนาอินโดนีเซีย ทั้งด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคม^{8/}
การดำเนินงานต่างๆ ล้วนทำไปเพื่อประโยชน์ของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปลาย
ศตวรรษที่ 19 นั้น ชาวยุโรปกำลังขยายลัทธิจักรวรรดินิยมมาในเอเชีย ทำให้ดัชต์หวาด
กลัวว่าจะถูกแบ่งอาณานิคมจึงพยายามทำการปกครองอย่าง เข้มงวดขึ้น

นโยบายปกครองอาณานิคมของฮอลันดาในอินโดนีเซียมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทาง
การเมือง เศรษฐกิจและสังคม ในอินโดนีเซียเป็นอย่างมาก ดังนั้น จึงควรจะศึกษาถึง
นโยบายดังกล่าว เพื่อทำให้เกิดภาพพจน์ของการพัฒนาประ เทศของอินโดนีเซียได้ดีขึ้น ใน
ที่นี้อาจกล่าวได้ว่ามีนโยบายสำคัญอยู่สองรูปแบบที่ฮอลันดานำมาใช้ในประ เทศอินโดนีเซีย
กล่าวคือ

1. นโยบายการปกครองอาณานิคมแบบระบบการบังคับ เพาะปลูกขนาดใหญ่
(Culture System หรือ Consignment System) นำมาใช้ในช่วงปลายศตวรรษที่ 18
และเริ่มเสื่อมลงประมาณครึ่งหลังของศตวรรษที่ 19 คือ ค.ศ. 1870 และ ช่วง 30 ปี

หลังของศตวรรษ เป็นลักษณะนโยบายเสรีนิยม

2. นโยบายการปกครองภายใต้ระบบจริยธรรม (Ethical Policy) เริ่มประมาณต้นศตวรรษที่ 20

1. ในระบบการปกครองแบบแรก มีลักษณะเป็นการบีบบังคับชาวพื้นเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเศรษฐกิจ^{9/} ตั้งแต่ ค.ศ. 1830 ดัชท์ได้นำเอาระบบการเพาะปลูกขนาดใหญ่ซึ่งเป็นระบบบังคับมาใช้ มีการเร่งการเพาะปลูกและเพิ่มผลผลิต และในทางปฏิบัติต้องส่งผลผลิตจากพื้นที่ 2 ใน 3 ให้แก่ดัชท์^{10/} เช่น ประชาชนจะต้องผลิตข้าวให้ได้ปริมาณที่ดัชท์ต้องการ ประชาชนจะต้องกินที่ดินบางส่วนไว้ปลูกพืชที่ดัชท์ต้องการจะส่งไปขายในตลาดยุโรป รัฐบาลบังคับให้ชาวนาในเขตที่ราบลุ่มหลาย เขตอุทิศที่ดินของตนบางส่วนมาใช้หมุนเวียนปลูกอ้อย^{11/} นอกจากนี้ ยังมีกฎเกณฑ์ว่าผลผลิตที่ราษฎรผลิตนั้นต้องรายงานต่อเจ้าหน้าที่รัฐบาล ในขณะที่เดียวกันนั้นแรงงานทั้งหมดก็ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่รัฐบาลดัชท์ด้วย พืชผลสองชนิดแรกที่อยู่ในเกณฑ์บังคับคือ ครามและน้ำตาล ต่อมาเมื่อเห็นว่าได้ผลดีจึงเพิ่ม กาแฟ ยาสูบ ชา พริกไทย อบเชย และฝ้าย^{12/}

ปรากฏว่าวิธีการดังกล่าวนี้ทำให้รัฐบาลฮอลันดาได้รับผลสำเร็จมาก โดยอาศัยความร่วมมือของกลุ่มผู้ปกครองชาวพื้นเมืองในการตรวจตราควบคุม ฮอลันดามีรายได้ไปหนุนบำรุงประเทศของตนอย่างเต็มที่ รวมทั้งการใช้หนี้สงครามในยุโรปด้วย อัมสเตอร์ดัมกลายเป็นศูนย์กลางการค้าของพืชเมืองร้อนอุตสาหกรรมในฮอลแลนด์เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว มีคำกล่าวว่าระบบการเพาะปลูกนี้คือ "เข้มงวดซุซึพท์ที่ทำให้ฮอลันดาลอยตัวอยู่ได้"^{13/} ขณะที่ฮอลันดาได้รับประโยชน์จากระบบบังคับเพาะปลูก ประชาชนชาวอินโดนีเซียกลับต้องทุกข์ยาก ถูกบังคับให้ทำงานอย่างหนัก พืชผลหลักที่เป็นอาหารคือข้าว กลับถูกบังคับให้ปลูกในจำนวนจำกัด ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพและเกิดการอดอยากในอินโดนีเซีย ในช่วง ค.ศ. 1848-1850 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชาวผู้คนต้องอพยพออกไปสู่เขตอื่น เนื่อง

ฉากความขาดแคลนอาหาร

การที่ระบบดังกล่าวดำเนินอยู่ได้เป็นเวลานาน ก็โดยการร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ชาวต่างชาติและเจ้าหน้าที่ชาวพื้นเมืองในการดูแลควบคุม เนื่องจาก เจ้าหน้าที่หรือผู้ปกครองเหล่านี้จะได้รับส่วนแบ่งของผลผลิตในท้องถิ่นของคน ดังนั้น การขูดรีดจึงหนักมือขึ้นโดยไม่คิดจะปฏิบัติตามข้อตกลงเบื้องต้น เช่น การกันที่ดิน 1 ใน 5 ของหมู่บ้าน ทำการผลิตพืชผลที่รัฐบาลต้องการ กลายเป็นการต้องใช้ที่ดิน 2 ใน 3 ทำการผลิต เพื่อสนองความต้องการของรัฐในทางปฏิบัติ แม้ในบางท้องถิ่นเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเห็นใจชาวพื้นเมืองและพยายามให้สวัสดิการบ้าง แต่ก็เป็นส่วนน้อย^{14/}

ด้วยการกดขี่ดังกล่าวทำให้การปกครองอาณานิคมเกิดความยุ่งยากเพราะประชาชนมีความเคียดแค้นชิงชังดั่งชั้ ชาวพื้นเมืองก่อกบฏเสมอๆ ระบบ Culture System นี้ ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักในประเด็นของการเพิกเฉยต่อสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ และเป็นเสมือนการนำระบบแรงงานบังคับ (corvée) มาใช้ในรูปแบบใหม่นั้นเอง ปรากฏว่าตอนกลางศตวรรษที่ 19 ซึ่งพรรคเสรีนิยมของดั่งชั้ได้พยายามต่อต้านระบบการกดขี่ดังกล่าวนี้ และในราว ค.ศ. 1870 ก็ประสบความสำเร็จในบางประการ การกดขี่ลดลงบ้างทั้งการเพาะปลูกและการเก็บภาษีอากร^{15/} การเพาะปลูกแบบบังคับค่อยๆ ลดลงทีละอย่างจนในปี ค.ศ. 1919 ได้ยกเลิกการบังคับเพาะปลูกกาแฟ ซึ่งนับเป็นพีชรายการสุดท้ายที่ได้รับการปลดปล่อยจากการบังคับของดั่งชั้ กล่าวได้ว่าใน 30 ปีหลังของศตวรรษที่ 19 นั้น ถือเป็นช่วงของการปกครองโดยนโยบายเสรีนิยม (Liberal Period) แต่ในทางปฏิบัตินั้นยังมีการบังคับชาวพื้นเมืองโดยความร่วมมือของกลุ่มผู้ปกครองชาวพื้นเมืองที่เป็นกลุ่มผลประโยชน์ร่วมกับดั่งชั้ที่อยู่ความสำเร็จในการล้มเลิกระบบผูกขาดการเพาะปลูกดังกล่าวน่าจะเป็นเพราะแรงผลักดันจากฝ่ายเอกชนฮอลันดาที่ต้องการเข้าไปดำเนินกิจการในอาณานิคมโดยไม่ต้องผ่านรัฐบาลดั่งชั้ และหากวิเคราะห์ร่วมไปกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใน

โลกช่วงหลังของศตวรรษที่ 19 (ประมาณ 1870) จะพบว่า มีผลช่วยให้นโยบายเสรีเกิด
ในอินโดนีเซียมากขึ้น นั่นคือ เกิดการเปิดคลองสุเอซในช่วง ค.ศ. 1869 ประกอบกับการ
นำเรือกลไฟมาใช้เพิ่มขึ้น ยังผลให้การค้าขายของโลกขยายตัวอย่างเต็มที่ แม้แต่ฮอลันดา
เองก็มีการตั้งบริษัทเรือกลไฟฮอลันดาใน ค.ศ. 1870 และบริษัททรอคเตอร์คัมลอคในปี ค.ศ.
1875^{16/} การมองเห็นโอกาสในการค้าดังกล่าวน่าจะเป็นตัวกระตุ้นให้เอกชนชาวคัทซ์
ต้องการให้ใช้ระบบเสรีในอาณานิคม เพื่อพวกเขาจะได้เข้าไปซื้อสินค้ามาขายโดยไม่ต้อง
ผ่านการผูกขาดจากรัฐบาล ซึ่งทำให้กำไรดีขึ้นเพราะต้นทุนสินค้าต่ำลง

อย่างไรก็ดี เมื่อนโยบายมีบังคับได้ยกเลิกไปแล้ว คัทซ์พยายามปรับปรุงดินแดน
ต่างๆ ในอินโดนีเซีย พยายามให้โอกาสในทางเศรษฐกิจแก่ชาวพื้นเมือง เช่น เปิดโอกาส
ให้ทำการค้าขาย แต่ไม่เป็นผลสำเร็จมากนัก เนื่องจาก ชาวพื้นเมืองถูกครอบงำทาง
เศรษฐกิจมา เป็นเวลานาน จึงทำให้ขาดประสบการณ์และสามารถในการประกอบธุรกิจ
จึง เป็นเหตุให้บรรดาพ่อค้าและนายทุนชาวจีนซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวฮกเกี้ยน^{17/} เข้ามารวมอำนาจ
ทางเศรษฐกิจไว้เกือบสิ้นเชิง โดยเฉพาะในด้านการเป็นคนกลางทำการค้าเช่นเดียวกับ
สถานการณ์ในประเทศอาณานิคมอื่นๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

มีผู้โต้แย้งว่าการใช้นโยบาย Culture System ของรัฐบาลคัทซ์นั้นมีประโยชน์
ต่ออินโดนีเซีย^{18/} คือทำให้ชาวอินโดนีเซียเร่งเพิ่มผลผลิต มีการขยายปริมาณและชนิดของ
พืชผลที่ทำรายได้ (cash crop) ออกไปมาก เช่น ชา ยาสูบ คราม อปเชย ผ้าย น้ำตาล
และกาแฟ มีลักษณะการผลิตขนาดใหญ่ มีการนำผู้เชี่ยวชาญเข้ามาแนะนำการปลูกพืชหมุน
เวียนเพื่อเพิ่มผลผลิต และยังมีปรับปรุงระบบชลประทานตลอดจนการปรับปรุงระบบการ
คมนาคมด้วย และทำให้ชวาก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ประชากรโดยเฉพาะเกาะชวาเพิ่มมาก
จากจำนวน 4.5 ล้านคน ใน ค.ศ. 1815 มาเป็น 28.4 ล้านใน ค.ศ. 1900

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาอย่างถ่องแท้แล้ว การกระทำต่างๆ เหล่านั้น เป็นไปเพื่อประโยชน์ของคหบดีทั้งนั้น แม้จะมีการนำเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาใช้ในการเพาะปลูก และก่อให้เกิดผลผลิตส่วนเกินมากมาย (surplus value) แต่ส่วนเกินเหล่านั้นตกเป็นประโยชน์ของประเทศ เมืองแม่ ในขณะที่คนอินโดนีเซียต้องทำงานอย่างหนัก แต่ผลตอบแทนกลับน้อย ทั้งชนิดของพืชผลต่างๆ นั้น เป็นตามความต้องการของรัฐบาลคหบดีใช้ความพอใจของคนพื้นเมือง การเพิ่มความสะดวกทางการคมนาคมก็เพื่อความสะดวกในการขนส่งพืชผลออกจากแหล่งผลิตสู่เมืองท่าส่งออก หรือการเพิ่มจำนวนประชากรนั้นก็ยังเป็นประโยชน์แก่คหบดีในการได้แรงงานราคาถูกเพื่อการเพาะปลูกขนาดใหญ่ดังกล่าว ดังนั้น ผลประโยชน์ที่มองเห็นจึงเป็นภาพลวงตา เพราะการกระทำที่จะให้ประโยชน์จริงแก่ชาวพื้นเมือง เช่น การศึกษานั้น คหบดีเกือบมิได้สนใจเลย ผู้ที่มีโอกาสได้รับการศึกษาสูงจะเป็นคนชั้นสูง ลูกหลานของเจ้าผู้ครองรัฐต่างๆ ซึ่งคือกลุ่มผลประโยชน์ร่วมของคหบดีนั่นเอง คนส่วนใหญ่ขาดการศึกษา ซึ่งอาจเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้การตื่นตัวทางการเมืองและการต่อต้านคหบดีอย่างเป็นระบบมีค่อนข้างน้อย ทั้งฮอลันดาเองก็ไม่มีจุดประสงค์จะให้อิสรภาพแก่ประเทศอาณานิคมของตนด้วย

ข้อเสียที่เห็นได้ชัดจากการมีนโยบายบีบบังคับของฮอลันดาคือ ทำให้ชาวอินโดนีเซียขาดเสรีภาพทางเศรษฐกิจ และขาดความสามารถในการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างอื่นฯ ในภายหลังแม้จะมีโอกาส เช่น ช่วงที่คหบดีให้เสรีภาพยังผลให้กิจกรรมที่สำคัญหลายอย่าง เช่น การค้าตกไปอยู่ในมือของชาวจีนซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อยของประเทศ คนพื้นเมืองส่วนใหญ่ของประเทศกลับมีอาชีพเป็นกรรมกรที่ยากจน ในขณะที่ชาวตะวันตกและชาวจีนมีความมั่งคั่ง

ในปลายศตวรรษที่ 19 อินโดนีเซียเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำชาวพื้นเมืองทุกข์ยากอย่างหนัก ดังนั้น รัฐบาลฮอลันดาเริ่มมองเห็นว่าลัทธิเสรีนิยมสำหรับอาณานิคมนั้นล้าสมัย ผู้ประกอบธุรกิจเอกชนเอาแต่ผลประโยชน์ส่วนตัวโดยบริษัทใหญ่ร่วมมือกันดำเนินงาน

ซึ่งก็กลายเป็นลักษณะผูกขาด เช่น เดิม โดยที่ชาวพื้นเมืองมิได้รับผลประโยชน์เท่าที่ควร
รัฐบาลดัตช์จึงหันมาพิจารณานโยบายใหม่ในการปกครองอาณานิคม ซึ่งก็คือนโยบาย
จริยธรรมนั่นเอง

2. นโยบายการปกครองแบบจริยธรรม (Ethical System) เป็นระบบที่ดัตช์
หันมาให้การพัฒนาอินโดนีเซียเพื่อชาวอินโดนีเซียขึ้นบ้าง เช่น การบริการทางสังคม
การศึกษา (แต่ก็เป็นการศึกษาภาคประถมเสีย เป็นส่วนใหญ่ไม่สนับสนุนการศึกษาชั้นสูง)
การคมนาคมขนส่ง โรงพยาบาล การชลประทาน ตลอดจนการให้เงินทุนเพื่อขยายกิจการ
ต่างๆ รวมทั้งโครงการสงวนทรัพยากรธรรมชาติของอินโดนีเซียด้วย รัฐบาลดัตช์เริ่มมี
การกระจายอำนาจการปกครองให้แก่ชาวพื้นเมือง เลิกการบีบบังคับเอาผลผลิตทางเกษตร
จากพื้นที่ของราษฎร ฯลฯ ยุคนี้ เป็นยุคที่ฮอลันดาเปิดโอกาสให้มีการค้าขายได้เสรีใน
อินโดนีเซียสุภาพสตรีชาวอินโดนีเซียผู้หนึ่งในยุคนั้นได้เขียนจดหมายถึงเพื่อนของเธอว่า
"ช่างเป็นสิ่งวิเศษเหลือเกินที่ได้มีชีวิตอยู่ในยุคนี้ ยุคของการเปลี่ยนแปลงจากโลกเก่ามา
สู่โลกใหม่"^{19/} ในช่วงเวลาดังกล่าวระบบการผลิตเพื่อส่งออกขยายตัวมากมีการลงทุนใหม่ๆ
เข้ามายังอินโดนีเซีย บ้านเมืองก็เปลี่ยนแปลงเข้าสู่สมัยใหม่ด้วยซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนมาจาก
นโยบายอาณานิคมแบบใหม่ที่เรียกว่า "นโยบายจริยธรรม" เหล่านี้อาจเป็นจริงในสายตา
ของสุภาพสตรีท่านนั้น

ในยุคนี้ปรากฏว่าโดยการพัฒนาในด้านต่างๆ ของฮอลันดาดังกล่าวข้างต้น ประกอบ
กับความสนใจของฮอลันดา อเมริกันและอังกฤษ ซึ่งทำการลงทุนอย่างมหาศาลในการปลูก
พืชเมืองร้อนในต้นศตวรรษที่ 20 เนื่องจาก มีอุปสงค์จากตลาดโลกอย่างมาก มีการส่งเสริม
การเพาะปลูกยางพารา ในกาลิมันตันและสุมาตรา อ้อยและกาแฟในชวา และส่งเสริม
การปลูกมะพร้าวในสุลาเวสี นอกจากนั้น ยังส่งเสริมการทำเหมืองแร่ดีบุก การขุด

น้ำมันในเกาะสุมาตราตะวันออก แต่หากพิจารณาให้ต้องแท้ชาวอินโดนีเซียยังได้ประโยชน์น้อยอยู่นั่นเอง การค้าส่วนใหญ่ ตกในมือชาวต่างชาติคือ ชาวยุโรปและจีน เนื่องจากชาวพื้นเมืองไม่ชำนาญในการค้า

อนึ่ง ในช่วงของนโยบายจริยธรรมนี้ด้ชทได้ให้ความสนใจแก่ระบบการศึกษาในอินโดนีเซียขึ้นมากมีการสร้างโรงเรียนขึ้นประมอย่างมากมายแม้กระทั่งตามหมู่บ้าน การเปิดโอกาสให้ชาวอินโดนีเซียได้รับการศึกษาแบบดัดชทมากขึ้นนั้นก่อให้เกิดกลุ่มปัญญาชนที่มีแนวคิดตามแบบตะวันตก และมองเห็นว่าเศรษฐกิจของชาติตกอยู่ในมือคนต่างชาติ เกือบสิ้นเชิง นอกจากนั้นถ้อยคำหวานหูที่จะให้อ่านาจการบริหารแก่ชาวอินโดนีเซียนั้นหาเป็นจริงไม่แท้จริง "การบริหารของชาวยุโรปยังคงเหมือนเดิม"^{20/} กลุ่มปัญญาชนเหล่านี้เองที่เป็นพลังสำคัญในการกระตุ้นความรู้สึกชาตินิยมให้ขยายตัวไปในอินโดนีเซีย และก่อให้เกิดการเรียกร้องเอกราชตลอดมาจนถึงสงครามโลกครั้งที่สอง

4. การแสวงหาเอกราชของอินโดนีเซีย

ในต้นศตวรรษที่ 20 นั้น ความรู้สึกชาตินิยมของชาวอินโดนีเซียเริ่มก่อตั้งขึ้นจากแรงกดดันภายใน คือประสบการณ์ที่ผ่านมาจากการกระทำของฮอลันดา ตลอดจนหมู่ปัญญาชนที่ได้ศึกษาเล่าเรียนแบบตะวันตก นอกจากนั้น แรงกระตุ้นจากภายนอก เช่น การปฏิวัติของชาวฟิลิปปินส์ต่อชาวสเปน กบฏบอกเซอร์ในประเทศจีน ตลอดจนชัยชนะของญี่ปุ่นต่อรัสเซียและการพัฒนาบ้านเมืองของญี่ปุ่น

ใน ค.ศ. 1908 นายแพทย์อุซาดา ได้ตั้งสมาคมชาตินิยมขึ้นเป็นแห่งแรกโดยมุ่งจัดระเบียบเรื่องโรงเรียนระดับชาติ ใน ค.ศ. 1911 เกิดสมาคมขึ้นอีกชื่อสมาคมชาเรกัต อิสลามเป็นสมาคมเพื่อฟื้นฟูศาสนาอิสลาม เป็นการต่อต้านศาสนาคริสต์ และมี

จุดหมาย เมื่อแรกตั้ง 4 ประการคือ^{21/} ส่งเสริมการลงทุนค้าขายของชาวอินโดนีเซีย มีความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมปัญหาและการยุติกันดีของชาวอินโดนีเซีย และความรุ่งเรืองของศาสนาอิสลาม ขบวนการนี้ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย และต่อมาสมาชิกสมาคมได้มีมติเรียกร้องขอให้มีการปกครองตนเองภายใต้สหภาพ เนเธอร์แลนด์

ในระยะเดียวกันนั้นลัทธิสังคมนิยมก็เกิดแพร่หลายในอินโดนีเซีย และมีการพยายามตั้งสมาคม เซเรกัต อิสลาม ให้เข้าหาลัทธิคอมมิวนิสต์แต่ไม่สำเร็จ ความไม่สนใจของฮอลันดาต่อการร้องขอปกครองตนเองโดยชาวพื้นเมืองมีผลให้การต่อต้านฮอลันดารุนแรงขึ้น สมาคม เซเรกัตอิสลามมีการดำเนินนโยบายคือแห่งแบบอินเดียน ค.ศ. 1922 ขณะเดียวกันพรรคคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซียก็ทวีความแข็งแกร่งขึ้นทุกขณะมีการยุ้งให้กรรมกรนัดหยุดงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ แต่ในที่สุดพรรคคอมมิวนิสต์ถูกปราบปรามลงได้ พรรคถูกยุบ มีกฎหมายห้ามชุมนุมกลุ่มคอมมิวนิสต์ สมาชิกพรรคกว่า 1,000 คน ถูกกักบริเวณอยู่ในนิวกินี ทำให้พรรคหมดหนทางที่จะเป็นผู้นำขบวนการในอินโดนีเซีย

เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์เสื่อมอิทธิพลลง สมาคม เซเรกัต อิสลาม ก็กลายเป็นหน่วยสำคัญของขบวนการชาตินิยม และได้ให้ความสนใจด้านการศึกษาและเศรษฐกิจมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ใน ค.ศ. 1927 ได้เกิดพรรคการเมืองใหม่ขึ้นมาโดย ดร. ชูการ์โน และ ดร. ฮัตตา ภายใต้ชื่อพรรคชาตินิยมอินโดนีเซีย (Indonesian Nationalist Party หรือ P.N.I) มีจุดประสงค์จะต่อต้านคัมภีร์แบบอลิงหาของคานธี แต่ในที่สุดชูการ์โนและผู้ช่วยก็ถูกจับเมื่อเขาเริ่มแสดงท่าทีว่าต้องการปฏิวัติใน ค.ศ. 1929 ด้วยข้อหาว่าตั้งตัวเป็นภัยต่อความสงบ จึงทำให้ขบวนการชะงักไปชั่วคราวแต่หาได้สลายตัวไปไม่ ยังคงมีการตั้งขบวนการต่อสู้ต่อไป ตราบที่ฮอลันดายังไม่ยอมปล่อยมือจากอินโดนีเซีย แม้ในช่วงของภาวะ เศรษฐกิจตกต่ำในทศวรรษ 1930 นั้น ฮอลันดายังคงครองอำนาจอยู่ แต่ภาวะ เศรษฐกิจตกต่ำทำให้ทั้งสองฝ่ายต้องประสานงานกัน เพื่อฟื้นฟูการค้าและอุตสาหกรรม

เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่สองขึ้นในทศวรรษ 1940 นั้น พรรคการเมืองอินโดนีเซียได้ยื่นข้อเสนอต่อรัฐบาลฮอลันดาเพื่อแยกตัวเป็นอิสระ แต่ขณะนั้นฮอลันดาเองก็กำลังถูกโจมตีอย่างหนักและพระราชินีของดัตช์ก็ต้องเสด็จหนีไปประทับ ณ.ลอนดอน ฮอลันดาจึงมิได้ให้คำตอบแก่อินโดนีเซียในเรื่องนี้

การยึดครองโดยญี่ปุ่นระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2

ญี่ปุ่นบุกเข้ายึดได้เกาะต่างๆ ในอินโดนีเซียหมดตั้งแต่เดือนมีนาคม ค.ศ. 1942 และยึดครองจนถึงเดือนสิงหาคม 1945 เมื่อญี่ปุ่นเข้ายึดอินโดนีเซียได้จากดัตช์แล้ว จึงประกาศให้เอกราชแก่อินโดนีเซียทันที และได้ปลดปล่อยผู้นำทางการเมืองออกมา ญี่ปุ่นให้ชาวพื้นเมืองอินโดนีเซียเข้าทำราชการในตำแหน่งสูงๆ ด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับการกระทำของดัตช์ ญี่ปุ่นได้ทำการฝึกฝนเด็กหนุ่มให้ร่วมรบกับญี่ปุ่น ดังนั้น แมื่อดัตช์จะประกาศว่าจะให้เอกราชแก่อินโดนีเซียขอเพียงอินโดนีเซียอย่าให้ความร่วมมือกับญี่ปุ่นนั้นดูจะสายเกินไปเสียแล้ว

อย่างไรก็ดี ญี่ปุ่นได้แสดงให้เห็นว่า แท้จริงญี่ปุ่นมิได้มีความประสงค์ต่ออินโดนีเซีย เพราะในระหว่างสงครามญี่ปุ่นได้บังคับขูดรีดเอาผลิตผลต่างๆ จากอินโดนีเซียมีผลให้เกิดการขาดแคลนอาหาร เกิดเงินเฟ้อ ฯลฯ ขึ้นในอินโดนีเซีย ซึ่งความทุกข์ยากเหล่านี้ก็เช่นเดียวกับที่ได้รับความทุกข์ทรมานนั่นเอง

ความจริงญี่ปุ่นเข้ามามีบทบาทในอินโดนีเซียอย่างมากตั้งแต่ทศวรรษที่ 1930 คือระยะที่มีเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ในอินโดนีเซียนั้นมูลค่าสินค้าเข้าจากญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จาก 11% ของมูลค่าทั้งหมดใน ค.ศ. 1929 เป็น 31% ใน ค.ศ. 1933 โดยพ่อค้าชาวจีนทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสินค้าจากญี่ปุ่นเข้ามา เนื่องจากสินค้าญี่ปุ่นราคาถูกกว่าสินค้าของยุโรป

รัฐบาลอาณานิคมได้ตั้งกำแพงภาษีขาเข้าและระบบโควตากับสินค้าญี่ปุ่น รวมทั้งเงื่อนไขต่างๆ ในการขนส่งสินค้าและการจัดจำหน่ายซึ่งสินค้าขาเข้า ซึ่งมีผลให้สินค้าเข้าจากญี่ปุ่นในอินโดนีเซียลดลงได้ แต่กระนั้นบทบาทของญี่ปุ่นในทศวรรษ 1930 ทำให้ฐานะทางการเมืองของตะวันตกค่อยลง

การพยายามเข้าครอบงำในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของญี่ปุ่นมีมากขึ้นเรื่อยๆ สำหรับประเทศอินโดนีเซียนั้น การยึดครองของญี่ปุ่นได้ส่งผลให้ประเทศอยู่ในภาวะยากเข็ญ ความอดอยากของประชาชนเนื่องจากการผลิตพืชผลต้องเป็นไปตามความต้องการของญี่ปุ่น ทำให้การผลิตอาหารบางอย่างถูกญี่ปุ่นไปใช้ในการทหารเสียเป็นจำนวนมากมายราคาอาหารสูงขึ้นอย่างมาก เช่น ราคาข้าวในชวาเพิ่มมาก

เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงคราม เมื่อ 14 สิงหาคม ค.ศ. 1945 นั้น ก่อนที่ญี่ปุ่นจะล่าถอยไป ได้เปิดโอกาสให้ชาวอินโดนีเซียภายใต้การนำของ ดร.ซูการ์โน ทำการประกาศอิสรภาพ เมื่อ 17 สิงหาคม ค.ศ. 1945^{22/} และ ดร.ซูการ์โนได้เป็นหัวหน้ารัฐบาล แต่อินโดนีเซียยังไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในขณะนั้นเพราะมีพรรคชาตินิยมอีกกลุ่มซึ่งประกาศตั้งประเทศแยกจากการปกครองของซูการ์โน เรียกว่า East Indonesia อันความแตกแยกของคนเผ่าพันธุ์เดียวกันเช่นนี้ ส่งผลดีให้กับดัชต์ซึ่งในขณะนั้นได้กลับเข้ามาอีกครั้งในฐานะฝ่ายผู้ชนะสงครามโลก มีการสู้รบระหว่างดัชต์และชาวอินโดนีเซียในช่วงนี้ แต่ในที่สุดดัชต์ตกลงยอมให้เอกราชแก่อินโดนีเซียภายใต้การคุ้มครองของตน แต่ต่อมา มีการสู้รบกันอีกหลายครั้ง จนในที่สุดในการสู้รบครั้งสุดท้ายใน ค.ศ. 1948 มีผลให้ดัชต์ถูกประเทศต่างๆ ประณามการกระทำและเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 1949 โดยมติของการประชุมโตะกอลที่เฮก ดัชต์จึงถูกบังคับให้ปล่อยอินโดนีเซียเป็นเอกราชโดยปราศจากข้อผูกพันใดๆ ทั้งสิ้น และอินโดนีเซียเป็นรัฐเดียวกันไม่มีการแบ่งแยกอีกต่อไป

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากได้รับเอกราชแล้ว การปกครองของอินโดนีเซีย ทั่วไประบรื่นไม่ รัฐบาลซูการ์โนเผชิญกับปัญหาทั้งภายในและภายนอก ความไม่พอใจของ ผู้นำในดินแดนบางส่วนต่อความคิดที่ว่าชาวมีอำนาจเหนือตนทำให้ประสงค์จะแยกดินแดนออกไป นอกจากนั้น พรรคการเมืองต่างๆ ก็พยายามชิงอำนาจกันและกัน รัฐบาลขาดเสถียรภาพ เช่น ในช่วง ค.ศ. 1949-1958 มีรัฐบาลถึง 7 ชุด^{23/} นอกจากนี้ อินโดนีเซียยังถูก มรสุมทางเศรษฐกิจด้วย ในขณะที่ภาวะเศรษฐกิจทรุดโทรมหลังสงครามโลกนั้นอินโดนีเซีย ก็แก้ปัญหาได้ยาก เนื่องจาก ประชาชนขาดความรู้ในการใช้เครื่องมือ เครื่องจักรที่ดัดขึ้นทั้ง ัว²⁴ เป็นผลให้การผลิตทางอุตสาหกรรม เช่น โรงงานน้ำตาล โรงกลั่นน้ำมันอยู่ใน ภาวะตกต่ำ นอกจากนั้น การเพิ่มของประชากรยังเป็นปัจจัยที่ช่วยซ้ำเติมสภาพเศรษฐกิจ อีกด้วย ภาวะความอดอยากได้เกิดขึ้นทั่วไป

จากสภาพดังกล่าวนี้สามารถวิเคราะห์ถึงลักษณะการเข้าครอบครองอินโดนีเซีย ของดัตช์ได้ว่า มีลักษณะที่ขูดรีดเอาผลประโยชน์อย่างเดียวยุโดยแท้จริง แม้จะมีการนำ เอาวิทยาการระดับสูงตลอดจน เครื่องมือทันสมัย เข้ามาใช้ในอินโดนีเซีย แต่ทว่าไม่มี การฝึกฝนให้ชาวพื้นเมืองรู้จักใช้เครื่องมือเหล่านั้น คนพื้นเมืองจะเป็นเพียงคนงานระดับ ต่ำเท่านั้น ซึ่งก็มีลักษณะเฉก-เช่น สภาพของอาณานิคมแบบใหม่ (Neo-colonial) ในปัจจุบันนั่นเอง คือบรรดานายทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลาย ใดยการขนเอาเครื่องมือ เครื่องใช้ที่ต้องการผู้มีความชำนาญระดับสูงเป็นผู้ปฏิบัติ ทาง ฝายประเทศด้อยพัฒนาต่างพากันดีใจว่าจะได้มีการพัฒนาคนของตนให้เรียนรู้การใช้เทคนิค ระดับสูงต่างๆ นั้น แต่แท้จริงแล้ววิทยาการเหล่านี้บรรดานักลงทุนข้ามชาติมิได้มีความ ประสงค์จะให้เกิดการเรียนรู้ในประเทศยากจนเหล่านี้ จึงมักปรากฏเสมอๆ ว่ามีการนำ เอาผู้เชี่ยวชาญของตนเข้ามาเอง โดยชาวพื้นเมืองอาจมีโอกาสเรียนรู้เพียงเทคนิคระดับ ต่ำเท่านั้น

5. เศรษฐกิจของประเทศอินโดนีเซียหลังจากได้เอกราช

ปัญหาที่อินโดนีเซียประสบมาตลอดเวลานับแต่การตกเป็นอาณานิคมของยุโรปจนกระทั่งตกภายใต้การยึดครองของญี่ปุ่นคือ ภาวะเงินเฟ้อ (inflation) และหลังจากที่ญี่ปุ่นออกไปจากประเทศแล้ว ปัญหาดังกล่าวนี้อีกมีได้เบาบางลง เนื่องจากการต้องฟื้นฟูบูรณะประเทศมีผลให้รัฐบาลต้องใช้จ่ายเงินทองอย่างมหาศาล ดังนั้น การขาดดุลงบประมาณจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงตอนปลายของทศวรรษที่ 1960 ในสมัยของประธานาธิบดีซูฮาร์โต ปัญหาเงินเฟ้อนี้ได้กลายเป็นชนวนที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านอื่นๆ ตามมาอีกมากมาย

เมื่อสิ้นสุดสงครามโลกใหม่ๆ นั้น อินโดนีเซียไม่อาจจะเริ่มพัฒนาเศรษฐกิจได้ทันที เนื่องจาก ยังมีปัญหาการสู้รบกับดัตช์ ซึ่งพยายามจะเข้ามาครอบครองอินโดนีเซียอีกครั้ง ตลอดจนการสู้รบระหว่างคนในชาติเดียวกัน ขณะเดียวกันภาวะเงินเฟ้อซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างสงครามยังคงต่อเนื่องมาจนแม้ ค.ศ. 1949 ซึ่งเป็นปีที่อินโดนีเซียได้เอกราชอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม ในระยะที่สิ้นสุดสงครามนั้นอินโดนีเซียได้รับเงินช่วยเหลือจากสหรัฐโดยผ่านชอลันดาเพื่อฟื้นฟูบูรณะประเทศ เงินช่วยเหลือนี้เป็นมูลค่ารวมจนถึง ค.ศ. 1950 เป็นจำนวน 113.5 ล้านเหรียญสหรัฐ^{25/} เงินจำนวนนี้มีส่วนช่วยบูรณะซ่อมแซมสิ่งจำเป็นพื้นฐานของอินโดนีเซียขึ้นมาได้พอสมควร อันเป็นผลให้ภาวะเงินเฟ้อบรรเทาลงบ้าง ปัญหาที่เกิดจากฝ่ายรัฐบาลอินโดนีเซียในขณะนั้นคือ รัฐบาลมีปัญหาขาดดุลงบประมาณโดยตลอดระยะหลังสงครามยกเว้น ค.ศ. 1951 ซึ่งเศรษฐกิจเจริญขึ้น เนื่องจากเกิดสงครามเกาหลี การแก้ปัญหาขาดดุลงบประมาณนั้นปกติรัฐบาลอินโดนีเซียใช้วิธีกู้ยืมจากธนาคารกลาง อันมีผลให้ปริมาณเงินตราของประเทศเพิ่มอย่างมากและราคาสินค้าสูงขึ้นตามไปด้วย จากสภาวะการขาดเสถียรภาพของราคานี้เอง มีผลให้รัฐบาลต้องหามาตรการแก้ไข วิธีการหนึ่งที่รัฐบาลอินโดนีเซียนำมาใช้ก็คือ การควบคุม

การแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ เพื่อยับยั้งการลดค่าของเงินสกุลพื้นเมือง และเพื่อรักษาสารองเงินตราต่างประเทศ มาตรการดังกล่าวนี้ยังช่วยควบคุมการสั่งสินค้าเข้าและออกด้วย

แม้มาตรการดังกล่าวดูเหมือนว่าจะมีผลดีในการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจของอินโดนีเซีย แต่ในทางปฏิบัติย่อมเกิดการแลกเปลี่ยนเงินตราในตลาดมืด เนื่องจาก ขณะที่ค่าเงินรูเปียสถูกกำหนดให้คงที่ในอัตราทางการนั้น ค่าแท้จริงของเงินลดลงอยู่ตลอดเวลาในตลาดเสรี ดังนั้น ยิ่งค่าแท้จริงของเงินกับค่าที่ทางการกำหนดแตกต่างกันขึ้นย่อมมีผลให้เกิดตลาดมืดมากขึ้น ในที่สุดรัฐบาลอินโดนีเซียต้องใช้มาตรการต่างๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมในการลดค่าเงินของตน เช่น ระบบการแลกเปลี่ยนเงินตราพิเศษ (Foreign Exchange Certificate System) ซึ่งเป็นระบบที่ให้ผู้ส่งสินค้าออกได้สิทธิพิเศษในการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และลงโทษผู้สั่งสินค้าเข้า^{26/}

นโยบายอีกประการที่รัฐบาลนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศคือการเร่งรัดพัฒนาอุตสาหกรรม^{27/} โดยใช้มาตรการให้สิทธิพิเศษในการสั่งซื้อวัตถุดิบจากต่างประเทศ โดยกำหนดว่าวัตถุดิบที่สั่งเข้ามาใช้ในอุตสาหกรรมที่รัฐบาลสนับสนุนเป็นสินค้าจำเป็น ซึ่งผู้สั่งเข้าจะได้สิทธิพิเศษในการแลกเปลี่ยนเงินตรา ทั้งยังได้สิทธิพิเศษยกเว้นหรือลดหย่อนอากรขาเข้าด้วย ซึ่งน่าจะเป็นผลดีแก่อุตสาหกรรมในประเทศหากผู้สั่งเข้านั้นเป็นผู้ประกอบอุตสาหกรรมเสียเอง หรือผู้สั่งเข้านำมาขายให้ผู้ประกอบอุตสาหกรรมในราคายุติธรรม แต่สภาพที่แท้จริงคือ ผู้สั่งเข้านำมาขายในราคาที่สูง ดังนั้น ในที่สุดรัฐบาลก็ต้องเข้าควบคุมขั้นตอนการขายวัตถุดิบในประเทศอีกอย่างหนึ่ง การเข้าควบคุมหลายขั้นตอนนี้ ในทางปฏิบัติย่อมเป็นสิ่งที่ยุ่งยาก เพราะพ่อค้าผู้สั่งสินค้าเข้าย่อมพยายามหาทางหลีกเลี่ยง ขณะเดียวกันหากการควบคุมราคาวัตถุดิบ เป็นผลสำเร็จย่อมแสดงว่าผู้สั่งเข้าจะมีกำไรน้อย ผู้สั่งเข้าย่อมไม่ประสงค์จะนำเข้า-ซึ่งวัตถุดิบในการประกอบ

อุตสาหกรรมหรือมีการกักตุนวัตถุดิบเอาไว้จะเป็นเหตุให้วัตถุดิบไม่เพียงพอ อันก่อให้เกิดปัญหาแก่ฝ่ายผู้ผลิตและเป็นอุปสรรคของการพัฒนาอุตสาหกรรมด้วย ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมจึงเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินมาตรการอีกหลายประการ ในที่สุดรัฐบาลถึงกับจัดตั้งองค์การขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่สั่งเข้าและจัดจำหน่ายวัตถุดิบให้แก่อุตสาหกรรมในประเทศ โดยหลักการแล้วการที่รัฐบาลเข้าแทรกแซงทางธุรกิจมากเกินไปมิใช่สิ่งที่ดี เพราะเท่ากับเป็นการบิดเบือนกลไกตลาด (Price Mechanism) มีผลให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรอย่างไร้ประสิทธิภาพ เนื่องจาก อุตสาหกรรมที่รัฐให้การสนับสนุนอาจมิใช่กิจการที่มีประสิทธิภาพนัก แต่อาจมีข้อโต้แย้งได้ว่าอุตสาหกรรมที่รัฐช่วยเหลือเป็นอุตสาหกรรมแรกตั้ง

อย่างไรก็ตาม เมื่อรัฐบาลให้การช่วยเหลือฝ่ายผู้ผลิตไปแล้ว ในไม่ช้าฝ่ายผู้บริโภคก็เรียกร้องให้รัฐช่วยคุ้มครองด้วย เนื่องจากภาวะเงินเฟ้อ ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องควบคุมราคาจำหน่ายสินค้าบริโภคด้วย ความจริงรัฐบาลได้ปกป้องผู้บริโภคอยู่แล้วสำหรับสินค้าจำเป็นแก่การครองชีพด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การปันส่วนสินค้า การควบคุมราคาข้าว ฯลฯ

การแทรกแซงในภาคเศรษฐกิจของรัฐบาลอินโดนีเซียมีมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้เพราะสภาพอันเลวร้ายของเศรษฐกิจ ซึ่งนอกจากภาวะเงินเฟ้อและการสูญเสียเงินตราแล้ว การผลิตก็มีได้ประสพผลดีนักทั้งทางเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม

เมื่อพิจารณาให้รอบคอบอาจพบว่าหากรัฐบาลอินโดนีเซียมีความประสงค์จะแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจจริงแล้ว รัฐบาลอินโดนีเซียจะสามารถทำได้ในบางส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านงบประมาณการใช้จ่าย รัฐบาลสามารถตัดทอนการใช้จ่ายลงได้ แต่รัฐบาลกลับยิ่งทวีการใช้จ่ายมากขึ้นทั้งนี้ เพราะความทะเยอทะยานทางการเมืองของ

ผู้นำ การใช้จ่ายทางทหารของซูการ์โนเป็นจำนวนมหาศาล ทั้งภาคการผลิตบางสาขา ก็ถูกละเลย รัฐบาลให้ความสนใจเฉพาะกิจการบางอย่างเท่านั้น ทำให้การผลิตไม่ขยายตัวอย่างพอเพียง ภาวะเงินเฟ้อทวีความรุนแรงมาก ซึ่งในปลายปี ค.ศ. 1965 เศรษฐกิจอยู่ในสภาพที่ใกล้ล้มละลาย

อาจแยกสภาพเศรษฐกิจทั้งด้านการผลิต การใช้จ่ายของรัฐบาลตลอดจน ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอินโดนีเซีย ตั้งแต่ระยะหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ระยะเศรษฐกิจแบบขึ้นน้ำ (ค.ศ. 1959-1966) และเศรษฐกิจในทศวรรษที่ 1970 ได้ ดังนี้

ก. ภาวะการผลิตทางการเกษตร ปรากฏว่าการผลิตข้าวเปลือก ซึ่งเป็นการผลิตที่สำคัญในชวาลลดลงอย่างมากในช่วงหลังของทศวรรษ 1940 จนถึงต้นทศวรรษ 1950 เมื่อเทียบกับก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง แต่หลังจาก ค.ศ. 1950 เป็นต้นมาการผลิตข้าวเริ่มมีการฟื้นตัว และเจริญเต็มที่ใน ค.ศ. 1956 แต่พืชอาหารชนิดอื่น เช่น พริก ถั่ว ยังไม่สามารถฟื้นตัวได้ดีนัก อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงดังกล่าวก็คือ ประชากรมีอัตราการเพิ่มอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ผลผลิตเฉลี่ยต่อประชากรจึงลดลงมาก เมื่อเทียบกับระยะก่อนสงครามโลก ครั้นในช่วง ค.ศ. 1957-1960 การผลิตข้าวเปลือกเพิ่มโดยเฉลี่ยปีละ $4.9\% \frac{28}{1}$ ดังนั้น ผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อประชากรจึงเพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ดี หลังจาก ค.ศ. 1960 เป็นต้นมาผลผลิตก็ไม่เพิ่มมากนักในขณะที่ประชากรเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้น จึงปรากฏว่าในปี ค.ศ. 1965 นั้น ผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อประชากรจึงลดลงมาอีกครั้ง ภาวะการผลิตข้าวมาฟื้นตัวอีกใน ค.ศ. 1968 เนื่องจาก มีสภาวะดินฟ้าอากาศที่ดีเป็นพิเศษ

การผลิตพืชหลักอย่างอื่นนอกจากข้าวนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกับกรณีของข้าวคือ ช่วง ค.ศ. 1957-60 การผลิตต่างๆ อาทิ ข้าวโพด มัน าลา จะได้ผลดี หลังจากนั้นก็

ผันแปรไปตามสภาพดินฟ้าอากาศ จึงเป็นผลให้การบริโภคอาหารของประชาชนมีความ
กระทบกระเทือนไปด้วย รัฐบาลอินโดนีเซียหาทางแก้ไขโดยการสั่งข้าวจากต่างประเทศ
เข้ามาบริโภค ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาปลายเหตุและจะดำเนินต่อไปได้ไม่นาน ทั้งจะกลับ
ทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนทุนสำรองเงินตราด้วย

ปัญหาที่แท้จริงของการผลิตพืชอาหารของอินโดนีเซียโดยเฉพาะในเขตที่
ประชากรหนาแน่น เช่น ชวา นั้น เป็นเพราะความขาดแคลนที่ดินในการเพาะปลูก เมื่อ
เทียบกับจำนวนประชากร นั่นคือ มีที่ดินขนาดใหญ่ซึ่งมีได้ใช้เพาะปลูกอยู่มาก ขณะเดียว
กันปัญหาการเพิ่มของประชากรส่งผลให้ขนาดที่ดินต่อประชากรยิ่งลดลงไปอีก แม้ว่ารัฐบาล
จะได้มีความพยายามปรับปรุงทางด้านเทคนิคต่างๆ เช่น การใช้ปุ๋ย การชลประทาน การ
ใช้เมล็ดพันธุ์ที่ดี แต่ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ประสิทธิภาพของการผลิตสูงได้ ดังนั้น การผลิต
สินค้าอาหารของอินโดนีเซียโดยเฉพาะข้าวจึงไม่พอเลี้ยงประชากรของตนเอง ต้องนำเข้า
จากภายนอก

ข. การผลิตทางด้านอุตสาหกรรม ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองนั้นการ
ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมของอินโดนีเซียสรุปได้ว่ามูลค่าเพิ่มต่อจำนวนประชากรยังต่ำกว่าก่อน
สงคราม และปรากฏว่าในช่วงทศวรรษ 1950 นั้น อุตสาหกรรมขนาดเล็กมีอัตราการความเจริญ
เร็วกว่าอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ จะเห็นได้จากอัตราการเพิ่มของโรงงานขนาดเล็กที่มีคน
งานไม่เกิน 10 คน เพิ่มจาก 15.2% ของจำนวนโรงงานทั้งหมดเป็น 36.3% ใน ค.ศ.
1960 ในขณะที่โรงงานขนาดใหญ่ที่มีคนงานกว่า 50 คนขึ้นไปนั้นกลับหดตัวลงคือ ลดจาก
20.2% ของจำนวนโรงงานทั้งหมดใน ค.ศ. 1954 มาเป็นเพียง 17.6% ใน ค.ศ. 1961^{29/}
อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาโดยจำนวนแล้วปรากฏว่าจำนวนโรงงานขนาดกลางจะมีมาก
ที่สุด ส่วนทางด้านกิจการจ้างงานนั้นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มีการจ้างงานมากที่สุด
แต่เปอร์เซ็นต์การจ้างงานของโรงงานขนาดเล็กก็เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ

หากจะกล่าวถึงประเภทอุตสาหกรรมที่สำคัญภายหลังสงครามโลกก็คือ อุตสาหกรรมเหมืองแร่ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกโดยเฉพาะอย่างยิ่งน้ำมัน ซึ่งมีการส่งออกเพิ่มโดยสม่ำเสมอจนถึงช่วง ค.ศ. 1957 จากนั้นก็เริ่มซลอลดตัวลง การที่ผลิตน้ำมันมีมูลค่าการส่งออกมากอาจเป็นเพราะรัฐบาลให้สิทธิพิเศษแก่อุตสาหกรรมน้ำมันมากทั้งในการแลกเปลี่ยนเงินตรา ตลอดจนการส่งสินค้าประเภททุนและวัตถุดิบได้โดยสะดวก สิทธิพิเศษเหล่านี้เป็นเหตุที่ทำให้กิจการน้ำมันได้เปรียบกิจการอื่นๆ เหตุผลที่รัฐบาลให้ความช่วยเหลือดังกล่าวก็เพราะต้องการให้อุตสาหกรรมน้ำมันฟื้นตัวโดยเร็ว อันจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะแสวงหาเงินตราต่างประเทศเข้ามาสำรองไว้ อย่างไรก็ตาม ผลดีของกิจการน้ำมันจะตกอยู่กับประเทศอินโดนีเซียเพียงไร เป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาให้รอบคอบ เนื่องจาก กิจการดังกล่าวนี้เป็นของชาวต่างชาติ นอกจากนั้น ปรากฏว่า หลังจาก ค.ศ. 1957 การส่งออกของน้ำมันก็ลดลงด้วย เพราะการลดลงของปริมาณน้ำมันดิบของอินโดนีเซียประกอบกับอุปสงค์ภายในประเทศมีมากขึ้น

การผลิตอุตสาหกรรมเหมืองแร่ประเภทอื่นที่สำคัญ เช่น ดีบุก ก็ลดปริมาณลงด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะการขาดแคลนอุปกรณ์ต่างๆ นอกจากนั้น ค่าจ้างที่สูงขึ้น ค่าขนส่ง ตลอดจนความไร้ประสิทธิภาพของฝ่ายราชการล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้การผลิตและการส่งออกของผลิตภัณฑ์เหมืองแร่ชะงักงัน

ค. การค้าระหว่างประเทศและดุลย์การชำระเงิน ในทศวรรษ 1920 นั้น เศรษฐกิจของอินโดนีเซียอิงกับการส่งออก เช่น ประมาณ 95% ของรายได้ประชาชาติมาจากการส่งสินค้าออก แต่ต่อมาแนวโน้มดังกล่าวลดลง ซึ่งน่าจะมีผลให้ปริมาณส่งเข้าหดตัวลง อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าหลังสงคราม การส่งสินค้าเข้าเพิ่มเพราะแรงดันของอุปสงค์ระหว่างสงครามรัฐบาลจึงต้องเข้ามาดำเนินการควบคุมการค้าระหว่างประเทศมาก เพื่อการแก้ไขการไหลออกของทุนสำรองเงินตรา และขณะเดียวกันก็เพื่อคุ้มครอง

อุตสาหกรรมในประเทศด้วยการให้สิทธิพิเศษในการแลกเปลี่ยนเงินตราเฉพาะสินค้าที่อยู่ในข่ายการส่งเสริม เช่น วัตถุดิบนำเข้า เพื่อผลิตสินค้าอุตสาหกรรมที่จำเป็นจะแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศได้ในราคาถูก หรือได้สิทธิพิเศษทางด้านภาษีอากรด้วย

ทางด้าน การส่งออกนั้นรัฐบาลพยายามให้การสนับสนุนโดยให้สิทธิพิเศษในการแลกเปลี่ยนเงินตรา แต่ปรากฏว่าแม้กิจการที่เคยเป็นตัวนำของการส่งออกคือ กิจการเหมืองแร่กลับหดตัวลง เช่นเดียวกับสินค้าออกทางเกษตร ทั้งนี้เพราะการขาดแคลนการลงทุนเพิ่มตลอดจนขาดแคลนเทคนิคโดยผู้ทำการลงทุน เกิดความไม่แน่ใจสถานการณ์เนื่องจากภาวะเงินเฟ้อของอินโดนีเซียโดยเฉพาะอย่างยิ่งระยะเศรษฐกิจขึ้นนำมูลค่าสินค้าออกลดลงมาก แม้ว่ามูลค่าสินค้าเข้าจะลดลงเช่นกันแต่เป็นอัตราที่น้อยกว่าสินค้าออก ดังนั้น ส่วนเกินจึงถูกจ่ายโดยการกู้หนี้ยืมสินต่างประเทศซึ่งเป็นที่ที่มีเงินไหลมูกมัตจากประเทศผู้ให้กู้ด้วย

เมื่อสถานการณ์ของประเทศเลวร้ายถึงขนาดไม่อาจชำระหนี้ต่างประเทศได้ใน ค.ศ. 1965 นั้น ปรจวบกับมีรัฐประหารขึ้นและมีการเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ สถานการณ์การผลิตดีขึ้น เนื่องจากการพยายามฟื้นฟูเสถียรภาพของราคา ทำให้ผู้ลงทุนมีความมั่นใจมากขึ้น การส่งออกฟื้นตัวโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลัง ค.ศ. 1968 อย่างไรก็ตาม ดุลย์การชำระเงินอยู่ในสภาพขาดดุลย์ เนื่องจากการเพิ่มของสินค้าเข้ามีมากกว่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเข้าประเภททุนและวัตถุดิบที่อินโดนีเซียผลิตไม่ได้เอง ผลของสภาพการค้าระหว่างประเทศเช่นนี้มีผลให้เกิดปัญหาดุลย์ชำระ เงินขาดดุลย์รุนแรงขึ้น

ง. การใช้จ่ายของรัฐบาลและภาวะเงินเฟ้อ การใช้จ่ายของรัฐบาลหลังสงครามโลกครั้งที่สองมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่การผลิตและการส่งออกยังไม่อาจปรับตัวได้ทันกับการเพิ่มของประชากร ยังผลให้งบประมาณของรัฐบาลมีสภาพขาดดุล ความ

ไม่สามารถชะลอตัวในการใช้จ่ายของรัฐบาลนั้น เป็นสาเหตุหนึ่งของภาวะเงินเฟ้อหลังสงคราม ซึ่งภาวะเงินเฟ้อเป็นไปอย่างรุนแรงในช่วงเศรษฐกิจแบบขึ้นน้ำ (Guided economy) ระหว่าง ค.ศ. 1960-1965

การใช้จ่ายเพื่อบูรณะประเทศหลังสงครามระยะแรกนั้น อินโดนีเซียได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอยู่น้อย ซึ่งลดภาวะเงินเฟ้อได้บ้าง อย่างไรก็ตาม การใช้จ่ายของรัฐบาลตกอยู่ในสภาพขาดดุลย์เกือบทุกปี โดยเฉลี่ยประมาณ 16% ของรายจ่าย ซึ่งรัฐบาลจุนเจือการขาดดุลด้วยการขยายปริมาณเงินผ่านธนาคารกลาง ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้อหนักขึ้น และที่เป็นความทุกข์ยากของประเทศคือ ราคาอาหารสูงขึ้นเฉลี่ยปีละ 25% โดยประมาณ

ขณะที่รัฐบาลก่อให้เกิดภาวะเงินเฟ้อขึ้น รัฐบาลทราบดีว่ามีผลเสียต่อเศรษฐกิจในด้านต่างๆ เช่น ผลเสียทางด้านดุลการค้าระหว่างประเทศติดตามด้วยการสูญเสียสำรองเงินตราระหว่างประเทศ รัฐบาลได้พยายามแก้ไขโดยมาตรการหลายอย่างทั้งด้านการเงิน (การควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตรา) รวมถึงการผลิต (เช่น การให้สิทธิต่างๆ แก่การประกอบอุตสาหกรรม) แม้กระทั่งวิธีการควบคุมการจำหน่ายสินค้าทุกชนิด (ทั้งวัตถุดิบและวัตถุดิบสำเร็จรูป) แต่ความพยายามทั้งหมดก็ไม่อาจแก้ปัญหาเงินเฟ้อได้ และยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น เนื่องจากรัฐบาลไม่ยุติการใช้จ่ายเกินตัว โดยอาศัยการเพิ่มปริมาณเงิน เช่น ในค.ศ. 1958-65 เฉลี่ยแล้วประมาณ 38.5% ของยอดรายจ่ายมาจากการพิมพ์ธนบัตรเพิ่ม^{30/} นอกจากนั้น การใช้จ่ายรัฐบาลเป็นไปในการส่งเสริมกิจการทหารมากกว่าการลงทุนที่ก่อให้เกิดผลผลิต การสร้างเงินของรัฐบาลส่งผลกระทบไปยังการขยายเงินในระบบธนาคารพาณิชย์ด้วย นอกจากนั้น อีกส่วนของการใช้จ่ายของรัฐบาลได้มากจากการก่อหนี้ต่างประเทศ สภาพดังกล่าวนี้รวมไปกับการที่ผลิตผลเพิ่มมีไม่เพียงพอ จึงทำให้ราคาเฟ้ออย่างมากในช่วงแรก 1960-1966 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง

ปลาย ค.ศ. 1965 และต้น ค.ศ. 1966 ระดับเงินเฟ้อรุนแรงมาก สภาพเศรษฐกิจของ ประเทศอินโดนีเซียเสื่อมโทรมอย่างยิ่ง ทั้งการผลิตชะงักงัน เช่น ทำการผลิต 15-20% ของขีดความสามารถ^{31/} การค้าต่างประเทศตกต่ำ หนี้สินที่ต้องชำระต่างประเทศท่วม หนัก รัฐบาลไม่สามารถจ่ายชำระหนี้ได้ ข้าราชการเดือดร้อนจากเงินไม่พอใช้จ่ายดำรงชีพและประมาณช่วงเวลาดังกล่าวนั้น เองก็มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเกิดขึ้นด้วย ใน ค.ศ. 1966 ชูการ์โนหมดอำนาจลงและซูฮาร์โตขึ้นดำรงตำแหน่งแทน ซึ่งนโยบาย การใช้จ่ายเงินของรัฐบาลใหม่มีการเปลี่ยนแปลงโดยเน้นหนักไปทางฟื้นฟูเศรษฐกิจแทน การมุ่งทางการเมืองและการทหารดังยุค เศรษฐกิจขึ้นน้ำ นโยบายมุ่งรักษาเสถียรภาพของ ราคาได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจังจึงมีการควบคุมปริมาณเงินตรา ทำให้ภาวะเงินเฟ้อลดลง อย่างมาก การลงทุนทั้งฝ่ายรัฐบาลและเอกชนเพิ่มขึ้น อัตราการใช้จ่ายของภาครัฐบาล ลดลง เนื่องจากการลดค่าใช้จ่ายทางการทหารและเปิดโอกาสให้เอกชนมีบทบาททาง เศรษฐกิจเพิ่มขึ้น อนึ่ง ภาวะงบประมาณของรัฐบาลฟื้นตัวขึ้น เนื่องมาจากการที่รายรับจาก ภาษีทั้งทางตรงและทางอ้อม (โดยเฉพาะจากกิจการน้ำมัน) เพิ่มขึ้น แม้การกู้เงินจาก ต่างประเทศยังคงดำเนินต่อไปในช่วงนี้แต่รัฐบาลก็นำมาใช้จ่ายเพื่อการพัฒนาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะมียผลดีต่อรายได้ของประเทศในอนาคต

6. สรุป

อินโดนีเซียได้ผ่านระยะของการตกเป็นอาณานิคมจนมาถึงปัจจุบันด้วยสภาพ เศรษฐกิจต่างๆ การถูกเอารััดเอาเปรียบจากเมืองแม่ในระยะตกเป็นอาณานิคมของดัชท์ และญี่ปุ่น (ซึ่งเป็นปัจจัยที่เร่งความตื่นตัวทางชาตินิยมมากขึ้น) ทั้งได้ผ่านระยะของความ เป็นเอกราชโดยรัฐบาลที่มุ่งมั่นทางการเมืองและการทหารมากกว่าเศรษฐกิจ จนถึงระยะ ที่สภาพเศรษฐกิจเกือบจะล้มละลายใน ค.ศ. 1965 และในที่สุดเกิดรัฐประหารขึ้นมา ซึ่ง

นโยบายช่วงหลังนี้ เป็นการพยายามฟื้นฟูทาง เศรษฐกิจอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม ปัญหาอีกมากมายยังรอคอยการแก้ไขของชาวอินโดนีเซียอยู่ สภาพการขาดดุลย์การชำระเงินอันเนื่องมาจากการส่งออกเพื่อการพัฒนา นั้น เป็นสิ่งที่ต้องหาทางออกให้ได้จะด้วยการผลิตทดแทนการนำเข้าหากปัจจัยในประเทศมีความพร้อม หรืออาจต้องเปลี่ยนแปลงการใช้เทคนิคในการผลิตให้เหมาะสมกับทรัพยากรที่มี หรือแม้กระทั่งการพยายามขยายปริมาณและมูลค่าสินค้าออกด้วยการตลาดใหม่ๆ หรือเพิ่มประเภทการผลิตเพื่อส่งออก อันเป็นบทบาทที่ต้องการความร่วมมือของเอกชนและรัฐบาลทุกชั้นตอน รัฐบาลควรให้แรงจูงใจแก่เอกชนในการออมและการลงทุน ควรมีการปรับปรุงสถาบันการเงินเพื่อการระดมเงินทุนและการให้สินเชื่ออย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันการผลิตสาขาเกษตรกรรมและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตพืชอาหารนั้นไม่ควรละเลย เพราะประวัติศาสตร์ของอินโดนีเซียได้แสดงให้เห็นแล้วว่า หากมีการขาดแคลนสิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีพแล้ว ภาวะเงินเฟ้อย่อมเกิด และผู้ประกอบการจะไม่แน่ใจในการลงทุน ประชาชนโดยทั่วไปเกิดความอดอยาก และเมื่อใดที่ระบบเศรษฐกิจขาดเสถียรภาพ ระบบการเมืองก็จะขาดความมั่นคงไปด้วย นอกจากนั้นทางฝ่ายรัฐบาลเองจะต้องมีการปรับปรุงประสิทธิภาพของการบริหารงาน ซึ่งรวมถึงความสุจริตของข้าราชการด้วย เพื่อมิให้ระบบราชการกลายเป็นจุดถ่วงที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ

เชิงอรรถ

1. สถานเอกอัครราชทูตอินโดนีเซีย, อินโดนีเซียโดยสังเขป, (กรุงเทพฯ: สถานเอกอัครราชทูตอินโดนีเซีย, ม.ป.ป.) หน้า 1.
2. ทองหล่อ วงษ์ธรรมา, ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไอบีเอ็นสโตร์, 2524) หน้า 147.
3. สถานเอกอัครราชทูตอินโดนีเซีย, เรื่องเดิม, หน้า 20.
4. เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.
5. เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.
6. สมคิด ศรีสิงห์, ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิชเนศ, 2520) หน้า 257.
7. G.M.Karin, Governments and Politics of Southeast Asia, (Itaca, New York: Cornell University Press, 1965), p. 188.
8. ทองหล่อ วงษ์ธรรมา, เรื่องเดิม, หน้า 190-1.
9. ดี.จี.อี.ฮอลล์ (แต่ง), ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ (บ.ก.แปล), ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เล่ม 2, (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2522), หน้า 665-669.
10. อุษณีย์ วรรณสูตร และคณะ, พื้นฐานการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2516) หน้า 38.
11. David Joel Steinberg, In Search of Southeast Asia; A Modern History, (Kuala Lumpur : Oxford University Press, 1975), p. 153.
12. ดี.จี.อี.ฮอลล์, เรื่องเดิม, หน้า 666.
13. เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.
14. เรื่องเดียวกัน, หน้า 668.
15. เรื่องเดียวกัน, หน้า 695-97 และ หน้า 706-708.
16. เรื่องเดียวกัน, หน้า 699.
17. David Joel Steinberg, op.cit., p. 154.
18. อุษณีย์ วรรณสูตรและคณะ, เรื่องเดิม, หน้า 39.

19. David Joel Steinberg, op.cit., p. 281.
20. ดี.จี.อี.ซอลล์, เรื่องเดิม, หน้า 903.
21. เรื่องเดียวกัน, หน้า 905.
22. สถานเอกอัครราชทูตอินโดเนเซีย, เรื่องเดิม, หน้า 31.
23. ทองหล่อ วงษ์ธรรมา, เรื่องเดิม, หน้า 230.
24. เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.
25. Shinichi Ichimura (ed), The Economic Development of East and Southeast Asia, (Honolulu : The University of Hawaii Press, 1975), p.3.
26. Ibid., p.5.
27. คล้ายกับสถานการณ์ของไทยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยเฉพาะช่วงทศวรรษที่ 1950.
28. Biro Pusat Statistic, Statistical Pocket Book of Indonesia, (Djakarta : Government Printing Office, 1963).
29. Loc. cit.
30. Shinichi Ichimura, Op.cit., p. 23.
31. Ibid., p. 26.